

РЕЦЕНЗИЯ

От: *професор доктор Миланка Димитрова Славова*
УНСС, Професионално направление 3.8 Икономика, Научна специалност
„Световно стопанство и МИО“

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна степен
„доктор“ по научна специалност *„Световно стопанство и МИО“* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Ана Тошкова Николова*
Докторант, Научна специалност „Световно
стопанство и МИО“ УНСС

Тема на дисертационния труд: *„Управление на взаимоотношенията със*
заинтересованите страни в международните проекти“

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научно жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 343/16.02.2021 г. на Заместник-ректора по научноизследователска дейност и международно сътрудничество на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Докторантката Ана Тошкова Николова е представила за обсъждане дисертационния си труд в катедра „МИО и бизнес“ на УНСС съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е

извършено на основание: *решения на КС Протокол №380 от 20.04.2021 г. и ФС Протокол №7 от 22.04.2021 г.*

Ана Николова е възпитаник на УНСС. Тя е завършила ОКС „бакалавър“ по „Предприемачество“ в УНСС през 2011 г. и ОКС „магистър“ по „Управление на международни проекти“ през 2012 г. Задочен докторант е в катедра „МИО и бизнес“ от 2015 г. По време на докторантурата е осъществила кратка мобилност в Университета Оберта де Каталуня, Испания.

Докторантката е натрупала практически опит в управлението на национални и международни проекти чрез участието си в много доброволчески инициативи и като експерт бизнес развитие в две организации, бизнес консултант, собственик и управител на консултантска фирма.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензия труд е с обем 276 страници, от които изложението е 245 страници. Структуриран е в увод, четири глави, заключение, използвана литература, списък с фигури, таблици и използвани съкращения. В дисертацията има четири приложения, 19 таблици и 28 фигури. Използваните литературни източници са 399, от които 29 са на български език и останалите на английски език. Проучени са монографии, статии, документи на национални и международни институции.

Темата на дисертацията е безспорно актуална и слабо изследвана в българската научна литература. Ролята на заинтересованите лица във всяка дейност на фирмите нараства и тяхното управление е обективна необходимост за развитието им. Избраната от докторантката област за конкретно емпирично изследване също е актуална, тъй като създаването на научно-технологични паркове е едно от предизвикателствата в развитието на модерна иновационна среда в България. При изграждането им е необходимо да се съгласуват интересите и да се осигури участието на голяма група заинтересовани страни, представители на всички обществени области: наука, бизнес, централна и местна власт, нестопански сектор и гражданското общество като цяло. Поради това всяко емпирично изследване на конкретната ситуация на функционирането в страната на научните и технологичните паркове и предлагането на

модел за работа със заинтересованите лица е важно за бъдещи управленски решения както на равнището на конкретна структура, така и на национално равнище.

Докторантката е определила ясно във въведението предмета, обекта, целите, тезата, задачите на изследването и неговите ограничения. Тезата на дисертацията е свързана с доказването на ключовата роля на заинтересованите лица при управлението на международни проекти. Три от поставените въпроси се отнасят конкретно до влиянието на управлението на взаимоотношенията със заинтересованите страни при създаването и развитието на научно-технологични паркове.

Методите на изследване съответстват на темата на изследването. Докторантката е комбинирала проучването на вече публикувана информация по темата с емпирично проучване. Тя демонстрира много добро познаване на научната литература и публикациите относно ролята на заинтересованите лица и общата теория на управлението на проекти. Избраният казусен подход е надежден за изследването на сложен обект на публично-частно партньорство, реализиран с международна подкрепа.

Ограниченията на изследването са свързани главно с фокусиране върху заинтересованите лица в проекта за София Тех парк, който е в третия етап на своята реализация. Необходимостта от по-дългосрочен период на функциониране на предмета на изследването обективно ограничава валидността на някои резултати от изследването. Обзорът на литературата също е времеви ограничен с източници, публикувани след 1984 г.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Изложението има логична структура. Проблемите, които се разглеждат в четирите глави следват и водят от общото към частното и отново към обобщения за управлението на взаимоотношенията със заинтересованите лица.

В първа глава е направен преглед на различни теоретични подходи при изясняването на ролята на заинтересованите страни при осъществяването на проекти. Докторантката е положила усилия да сравни и изясни същността на много понятия, свързани със заинтересованите лица поради различеното значение, което влагат авторите и използваните преводи от англоезичната литература. Представила е

множество теории и е изяснила различни аспекти на взаимоотношенията със заинтересованите страни по принцип и при управлението на проекти. Обзорът на широк кръг теоретични знания за ролята на заинтересованите страни при управлението на организациите и при проектното управление води докторантката до извода, че независимо от общото признаване на значимостта на проблема, липсват общоприети модели за тяхното управление.

Във втора глава е направен е обстоен преглед на понятията, които се използват за научни, технологични паркове, бизнес инкубатори и др. Представени са различни проблеми на създаването и функционирането на парковете. Разкрита е връзката между дейността им и стратегиите за развитие на регионите, функционирането им като част от регионалните иновационни екосистеми.. Докторантката е категоризирала парковете по многообразни критерии и функции, които изпълняват. Тя е формулирала много изводи за работата на научно-технологичните паркове и трудностите при намирането на подходящи показатели за оценка на тяхната дейност и фактори за успех като присъствие на университет, връзките между фирмите в парка и извън него и други. Въз основа на прегледа на теорията и практиката е извела конкретно понятието за научно-технологичен парк, който е предмет на изследването в дисертацията.

В трета глава докторантката е представила много подробно вътрешните и външните заинтересовани страни за изграждането и функционирането на научно-технологичните паркове. Описала е различни модели, които отразяват нарастващата роля на определени заинтересовани страни като гражданското общество и непряко свързаните организации и институции за изграждането на научно-технологичните паркове, както и взаимодействието общество – природа. Важен извод, който докторантката прави е зависимостта на управлението на връзките със заинтересованите лица от взаимоотношенията между основните участници в парка.

В четвърта глава докторантката разглежда изграждането на София Тех Парк във връзка с развитието на иновациите в България и определянето на страната като скромна и изоставащ иноватор. Направени са множество верни изводи за състоянието на иновациите и как изграждането на научно-технологичен парк може да помогне на иновационната дейност на предприятията в региона, в който се намира. Докторантката е разгледала много детайлно и законодателната среда за създаването и

функционирането на научните и технологични паркове.

Посочила е също така проблемите за функционирането на изградения парк и наложилата се промяна в неговото управление, както и проблема за държавната подкрепа след изтичането на сроковете на проектите по Оперативната програма. Много детайлно е представила заинтересованите страни – вътрешни и външни за научно-технологичния парк – основните им дейности и вида на взаимоотношенията с парка. Аргументирала е предизвикателствата при развитието на взаимоотношенията с всяка от заинтересованите страни. Въз основа на различни теории е обосновала базата за развитие на модела и стратегиите спрямо различните по степен на значимост заинтересовани лица.

Емпиричното изследване е въз основа на интервюиране на управителния екип на парка. Разширяването му с друг тип участници в парка – представители на бизнеса и на научноизследователските среди би могло да идентифицира и други проблеми на функционирането му, които не са видими за ръководството, а са свързани с взаимоотношенията вътре в парка, а както докторантката отбелязва в предходната глава, това влияе и на взаимоотношенията със заинтересованите лица извън парка.

Важен резултат от изследването на докторантката е разработването на концептуален модел на управлението на връзките със заинтересованите лица като са идентифицирани различия в зависимост от равнищата на интерес на заинтересованите страни, способността им за ангажиране и са представени възможните стратегии за управление.

От изложението може да се направи извода, че докторантката е изпълнила поставените задачи и целта, поставена в дисертацията, в рамките на въведените ограничения.

Научният стил и език отговарят на изискванията за разработването на академичен труд. Дисертацията е оформена графично много добре.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам посочените приноси в дисертацията. Те са в две основни области. Първата е допълване на съществуващата теория и методология, които повишават

валидността им. Дисертацията допълва и повишава валидността на теориите за управлението на взаимоотношенията със заинтересованите лица. В дисертацията те са изследвани общо и в контекста на управлението на международни проекти и конкретно при изграждането и развитието на научно-технологични паркове.

Втората група приноси могат да се търсят в приложението на съществуващата теория или методология за обяснение и анализ на конкретни проблеми. Към тях се отнася анализът на взаимоотношенията със заинтересовани лица на научно-технологичния София Тех парк и разработеният концептуален модел за работа с тях.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантката Ана Николова има три публикации, които са доклади на международни научни конференции. Те са по проблемите, които са изследвани в дисертационния труд и представят основни резултати от изследването и приносите към теорията и практиката.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е с обем 60 страници. Той отразява пълно и коректно структурата и съдържанието на дисертационния труд, приложената методология и получените резултати.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Основната ми бележка към дисертацията е свързана с предлагания концептуален модел за работа със заинтересованите лица. Би трябвало да се посочат поне няколко конкретно заинтересовани лица при дейността на София Тех парк и да се опишат текущите стратегии на работа с тях, да се дадат препоръки.

Докторантката би могла да коментира по-подробно т.нар. от нея нива на заинтересованите лица и приоритетността на работата с тях за развитието на парка.

8. Заключение

Дисертационният труд на тема „Управление на взаимоотношенията със заинтересованите страни в международните проекти“ е много добър опит за изследване на ролята на заинтересованите лица в реализацията на международни проекти в областта на науката и технологиите. Той представлява завършено самостоятелно научно изследване с теоретически и практически приноси. Това ми дава основание убедено да гласувам положително за присъждането на Ана Тошкова Николова на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Световно стопанство и МИО“.

28.05.2021 г.
гр. София

Подпис